

Motion till riksdagen

1989/90:Ub21

av Berit Oscarsson m.fl. (s)

med anledning av prop. 1989/90:102 om
reformerad svenskundervisning för vuxna
invandrare

Under det senaste året har en intensiv diskussion förts om hur svenska för invandrare fungerar och skall fungera i framtiden.

Vi menar att det avgörande i diskussionen om hur svenska för invandrare skall reformeras är att sätta invandraren/flykten i centrum och utgå från de invandrarpolitiska målen – jämlikhet, valfrihet och samverkan. Det är oerhört positivt att Sverige alltmer blir ett mångkulturellt och mångnationellt samhälle. Människor som söker sig från bort nöd och förtryck i andra länder skall vara välkomna till Sverige och få ett positivt och värdigt mottagande.

För att kunna komma in i ett nytt land som en aktiv, delaktig medborgare är språket helt avgörande. Utan ett språk och därmed möjligheten att förstå och kunna göra sig förstådd är det lätt att bli ställd helt utanför. Språket måste vara en rättighet som ger möjlighet till samtal, delaktighet och arbetsgemenskap.

En väl fungerande undervisning i svenska för invandrare är således en viktig del i flyktmottagandet. I regeringens proposition 1989/90:102 "Reformerad svenskundervisning för vuxna invandrare" redovisas förslag om ett kommunalt ansvar för svenskundervisning.

En välkommen kritisk och granskande diskussion har under året pågått bland deltagare i sfi, inom studieförbunden, i regeringkansliet och kommunerna. Riksrevisionsverket och SÖ har producerat rapporter.

Vi menar att följande synpunkter är viktiga att ta fasta på:

För det första, splittrat huvudmannaskap (grund-sfi hos kommunerna och påbyggnads-sfi hos studieförbunden).

För det andra, bristen på resurser som gör att påbyggnads-sfi ej kan täcka det faktiska behovet.

För det tredje bristen i systemet vad gäller möjligheten till individualisering som tar hänsyn till olika bakgrund och förutsättningar att lära svenska.

För det fjärde, den tvåarsregel som gör att en del invandrare hamnar utanför möjligheten till deltagande i sfi.

För det femte det taktum att ca 40 000 "gamla" invandrare hamnat utanför systemet.

Det som med dagens system trots allt är oerhört positivt är den aktiva roll som studieförbunden har och som i ännu högre grad fanns i det förra systemet. Studieförbunden har stätt som en social inkörsport till Sverige.

Det förtjänar att påpekas att det i propositionen ges en felaktig beskrivning av studieförbunden och påbyggnads-sfi. Studieförbunden får klä skott för kritik som rätteligen skall riktas mot tilldelningen av studietimmar för påbyggnads-sfi och systemet som sådant.

Vi vill poängtera att en helhetssyn på verksamheten bland flyktingar och invandrare är av fundamental betydelse. Den bör därför omfatta svenska för invandrare, modersmålsstudier, främmande språk för invandrare (förutom svenska), samhällskunskap, folkrörelsekunskap, föreningskunskap, kultur, återvändandefragor, samverkan med invandrarorganisationer, invandrar-kunskap bland svenskar samt förståelse mellan invandrare och svenskar och mellan olika invandrargrupper.

Med den utgångspunkten är det lätt att se vikten av studieförbundens insatser. Det handlar om att på bästa sätt ta till vara folkrörelsernas och folkbildningens vilja att delta i mottagandet. Genom att studieförbunden även i fortsättningen ges en stor roll skapas många viktiga sociala kontakter med den företeelse som utmärker "studiecirkeldemokratien Sverige", nämligen aktiva medborgare i förenings- och samhällslivet.

Invandrarna kan i studieförbunden med deras obyråkratiska arbetssätt få stöd och hjälp samt kontakter med invandrarorganisationerna och deras kulturaktiviteter. Om detta raseras riskerar vi ökad alienation, rasism och utslagning.

I stället anser vi att man skall betona det folkliga och den enskildes delaktighet med tanke på det aktiva skyddsnet som till stor del gick förlorat i kommunreformens spår och markera att folkrörelserna borde kunna spela en mer aktiv roll.

Studieförbunden med sina erfarenheter sedan årtionden tillbaka är unika i sina möjligheter:

- flexibiliteten i tid och rum
- möjligheten till individualisering i den lilla gruppen
- stimulerar deltagarna till vidare studier
- samarbete med facket och invandrarorganisationerna i uppsökeri
- inte minst och viktigast, den folkliga förankringen och möjligheten att erbjuda engagemang.

Sfi-undervisningen blir en del av att lära känna vårt samhälle, de grundläggande värderingarna, att praktiskt kunna klara sig i samhället m.m. samtidigt som vi tar hänsyn till och värderar/respekterar invandrarens egen bakgrund, erfarenhet och kultur.

Utifrån brister i nuvarande system och vår tilltro till studieförbunden känns det angeläget att kommunerna ges ett samlat samhällsansvar för invandrarens flyktingens hela situation om bostad, arbete, svenskundervisning m.m.

I det sammanhanget känns det angeläget att betona kommunernas ansvar att inom den föreslagna schablonersättningen verkligen ge sfi en rättmätig plats.

Vi ställer invandrarens behov av kunskaper i svenska i centrum som en rättighet. Det innebär att den föreslagna justeringen av tidsgränsen, "2-årsregeln", är för snäv och en förlängning är önskvärd.

Utifrån arbetslinjen bör en sammanhållen introduktionsutbildning inklu-

dera nuvarande grund- och påbyggndssvenska. Denna skall bygga på reella behov och omfatta en fastställd kunskapsnivå och inte så hårt som nu vara knuten till vissa timmar.

En första utbildningsdel kan ske i samband med själva mottagandet. När arbetslinjen fått ett allt större genomslag riskerar många att inte ha hunnit färdigt utbildningen när de inträder på arbetsmarknaden. Därför skulle en andra utbildningsdel, i samarbete med fackföreningsrörelsen när man erhållit ett arbete, understödja arbetslinjen. Här har studieförbunden en viktig uppgift som anordnare.

I detta avseende ger propositionen inte något svar på frågan hur sfi skall kunna underlätta och förstärka arbetslinjen.

Citat ur regeringsdeklarationen:

Regeringens förslag till nytt system för ersättning till kommunernas flyktingmottagande och förslaget om en reformering av svenskundervisningen syftar bl. a. till att flyktingar snabbare skall kunna komma ut på arbetsmarknaden.

Vi menar också att de "tidigare" invandrarna bör ges en reell chans till svenskundervisning, vilken fordrar nya insatser. En brist i propositionen är att denna fråga skjuts på framtiden.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskundervisning för vuxna invandrare.

Stockholm den 15 mars 1990

Berit Oscarsson (s)

Sylvia Pettersson (s)

Nils Nordh (s)

Anders Nilsson (s)

Anita Persson (s)

